

שואלת הגמרא: **האי "אשר אמרת" – "אשר אמרת" מיבעי ליה לכתוב, שהרי משה הוא שאומר להקב"ה שכך הבטיח לאבות לתת לזרעם.**

אמר רבי אלעזר: עד כאן [עד "ככוכבי השמים"] דברי התלמיד [משה], ומכאן ואילך [סוף הפסוק] הם כבר דברי הרב [הקדוש ברוך הוא], שאמר לו, כן אעשה כדבריך ולא אשמידם, וכל הארץ אשר אמרתי לאבות אתן לזרעם, ונחלו אותה לעולם.

ורבי שמואל בר נחמני אמר: אלו ואלו דברי התלמיד הן, וגם סוף הפסוק מדברי משה הוא.

אלא כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, הרי דברים אלו שאמרת לי בסנה: לך ואמור להם לישראל בשמי, "ואמרת אליהם אעלה אתכם אל ארץ זבת חלב ודבש" והלכתי ואמרת לי להם את הדברים בשמך, עבשיו, אם אי אתה מוחל להם – מה אני אומר להם? (17) וכוונת הכתוב "אשר אמרתי", היא, שאחר שאמרת דבר בשמך איך יתכן שלא יתקיים.

כשם שהתפלל משה אחר חטא העגל, כך התפלל גם אחר פרשת המרגלים, ושם מצינו שאמר משה לה': אם תמית את העם, יאמרו הגויים "מבלתי יכלת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם, וישחטם במדבר".

דנה הגמרא: למה נכתב [במדבר יד טז] **"מבלתי יכולת ה'"** בלשון נקבה? והרי "לא יכול ה'" **מיבעי ליה לכתוב (18).**

אמר רבי אלעזר: לשון זה נכתב ללמד שכך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם, עבשיו יאמרו אומות העולם: כביכול תשש כחו של הקב"ה בנקבה, ואינו יכול להציל את עמו מדינו.

אמר הקדוש ברוך הוא למשה: והלא כבר ראו הגויים נסים וגבורות שעשית לי להם לישראל על הים, ואיך יאמרו שאין בכחי להצילם?!

אמר לפניו משה: רבוננו של עולם! עדיין יש להם לאומות לומר: לנגד מלך אחד [לפרעה] יכול הוא לעמוד. אבל לשלשים ואחד מלכים [שמלכו אז בארץ כנען] אינו יכול לעמוד ולהורישם, ויטענו שמפני כך לא הכנסת

[ישעיהו סח יז] שעתיד הקב"ה לברא שמים וארץ חדשים, ומשמע שאלו הקיימים יבטלו לעתיד לבא [וראה סנהדרין צו א].

17. הצל"ח פירש כדברי הרמב"ם [בהקדמתו לפיה"מ], שדבר שההטיח הקב"ה על ידי נביא, אי אפשר שלא יתקיים, ואף החטא אינו גורם לבטלו, וזו היתה טענת משה: "דברים שאמרת לי לך אמור להם, הלכתי ואמרת בשמך", ולפיכך אי אפשר שיתבטלו על ידי שום חטא.

18. הגר"א ביאר ש"יכול" הוא שם תואר, והוא דבר קבוע ותמידי, ואילו "יכולת" היא שם מקרה [פעולה], ואינו קבוע בתמידות, אלא לפעמים יכול ולפעמים אינו יכול, וזו כוונת הגמרא "יכול" מיבעי ליה, כי טען שמא יאמרו, אף שכנגד פרעה הוא יכול, אבל נגד ל"א מלכים אינו יכול. וכן ביאר בגור אריה [במדבר יד טז] והוסיף, כי אע"ג שאין היכולת מביאה לארץ, אלא בעל היכולת, הלא היכולת היא כלי לבעל היכולת, וכיון שבא לומר שיאמרו האומות תשש